

Americký básník, esejista, překladatel a literární teoretik a kritik Ezra Loomis Pound se narodil 30. října 1885 ve městě Haley, v americkém státě Idaho. Pocházel z patricijské rodiny, jejíž předkové se do Ameriky přistěhovali již počátkem 17. století. Studoval srovnávací literatury a románskou filologii na Pensylvánské univerzitě a na Hamilton College v Clintonu. Studia však pro averzi vůči akademismu nedokončil – postupně došel k závěru, že univerzity nevzdělávají, pouze „*potvrzují rutinu a omezenost*“. Ve svých dvaadvaceti letech poprvé navštívil Evropu, především Španělsko, kde shromažďoval materiál k disertační práci o Lope de Vegovi. Do USA se už vrátil jen na několik měsíců. V roce 1908 odjel, rozčarován provinčností americké poezie, zpět do Evropy. Chvilí žil v Benátkách, pak se usadil v Londýně (1908–1920) a v Paříži (1920–1924). Domovem se mu nakonec stalo italské Rapallo, kde zůstal až do konce druhé světové války.

Ezra Pound výrazně ovlivnil americkou i evropskou literaturu. Měl zálibu v celé řadě básníků: od Rossettiho, Swinburna a Browninga, jejichž vliv je patrný v jeho raných básních, k Françoisi Villonovi, provensálské poezii a Lope de Vegovi. Sympatie našel v symbolismu, japonismu a impresionismu Lafcadio Hearn, Whistlera a Ernesta Fenellosy, které u něj přerostly v zájem o orientální literaturu, japonské hry nó, haiku a čínský ideogram. Zvláštní vztah ho poutal k literatuře americké, především k Waltu Whitmanovi. Byl také považován za významného modernistu, za zakladatele imagismu a vorticismu. Přispíval do literárních teoretických publikací a časopisů a snažil se ovlivnit vkus čtenářstva i kritiků řadou nejrůznějších manifestů a veřejných dopisů. Pomáhal najít publikační možnost členům nastupující avantgardy, jako byli T. S. Eliot, James Joyce nebo W. C. Williams. Kromě vlastní poezie psal nesčetné práce teoretické, studie o starém i moderním umění a založil nebo ovlivňoval řadu malých časopisů (např. *The Egoist*, *The Little Review*). Sám inicioval mnohé tvůrčí překlady z evropské a asijské literární klasiky, přičemž jeho volné překlady hraničily spíše s mistrovskou adaptací originálních textů. Jeho vlastní básně zachycují širokou problematiku lidských dějin v nejrůznějších epochách, počínaje starověkem, přes historie zemí Dálného východu, renesanci až po moderní dějiny Spojených států. Ernest Hemingway o Poundově širokém okruhu činnosti poznamenal: „*Ezra Pound věnuje psaní básní jen pětinu svých aktivit, a přesto se mu ze současníků může rovnat jen Yeats. (...) Malí básníci píšou krásné básně. Ale to, co říkají, není tak důležité. Ezra píše velkou poesii. A věnuje jí pětinu svého času. Zbytek patří jeho přátelům, kterým pomáhá hmotně i umělecky.*“

Již v prvních básních Pound zaujal obtížnou krásou jazyka a snahou o dokonalost formy. Knižně debutoval básnickou sbírkou *A Lume Spento* (1908), která vyšla v Benátkách a autorem byla věnována „*těm, kdo milují touž krásu jako já*“. O rok později vyšla (opět v Benátkách) sbírka

*Personae* a následovaly sbírky *Canzoni* (1911) a *Ripostes* (1912). Roku 1913 v Londýně publikoval knihu *Patria Mia*, míněnou jako útok na nekulturní Ameriku. Hořce satirický cyklus *Hugh Selwyn Mauberley* (1920) je považován za jednu z jeho nejlepších básnických sbírek. Báseň má několik částí a autor v ní popisuje osudy fiktivního básníka, jehož snaha je i Poundovým ideálem – a to pozvednout poezii v moderní době nad ostatní umění.

Ve vrcholném tvůrčím období se postupně uzavírá období Poundových tzv. kratších básní. Pound se začal zajímat o ekonomii a inklinoval k pedagogice. Vydal řadu polemických statí a psal teoretické a instruktážní texty. Proslulá je např. jeho práce *ABC četby* (1934), která je skvělým úvodem do literatury. Kromě psaní esejů, úvah, překladů a příležitostných článků začal Pound svou tvorbou směřovat k jediné skladbě, která je považována za jeho životní básnické dílo – *Cantos* [jednotlivé oddíly vydával autor postupně v rozmezí let 1925–1960: *Cantos I – XVI* (1925), *A Draft of XXX Cantos* (1930), *Eleven New Cantos, XXXI – XLI* (1934), *Cantos* (1948), *Pisan Cantos* (1948), *Section: Rock-Drill (85-95 de los cantares)* (1959) a *The Thrones (96-109 de los cantares)* (1960)].

Obsáhlý cyklus *Cantos*, v němž Pound kombinuje klasickou básnickou tradici s novátorstvím, se skládá ze sto sedmnácti zpěvů, které autor psal přes padesát let. Básně navazují na Homéra, Sappó, Vergilia a Danteho a Pound v nich chtěl vypsát sumu našeho věku, tradice minulosti a přítomnosti. Jde o pokus shrnout veškerou evropskou kulturní zkušenost, promísit ji s názory na ekonomiku, vývoj společnosti jako celku, přidat souvislosti s čínskou poezií a historií USA. Historický náhled v nich napomáhá zpřítomnit to, co žijeme dnes. Jak napsal T. S. Eliot: „*Ezra Pound se nejprve zmocní veškeré minulosti; a když si ji přisvojí, když ji pevně drží v rukou a uspořádá jednotlivé její prvky, objeví v ní přítomnost. Pound na své dobrodružné cestě za Ithakou dochází ke zcela jinému pojetí času, v něm obvyklé dělení na minulost, přítomnost a budoucnost nahrazuje novou škálu hodnot pozemského času. Zachycuje to, co trvá, co se vrací a co odchází. Minulost a přítomnost se tak prolínají a odhalují pro Cantos zcela zásadní příbuznosti, afinity v čase. Ekbatana, Ithaka, Trója, Řím se prostupují a postavy Odyssea, Aenea, Kadma se navzdory svým odlišným podobám odlévají v jeden jediný archetyp lidstva.*“ Prvních třicet *Cantos* vznikalo v letech 1912–1929. Knižně byl soubor vydán pod názvem *A Draft of XXX Cantos* v roce 1930 v Paříži (již v roce 1925 ale bylo vydáno prvních 16 zpěvů pod názvem *Cantos I – XVI*). Jako Odysseus se v nich Pound plaví přes moře do Evropy, nachází tu tradici trobadorskou i velikost a krutost středověké Itálie.

Ezra Pound byl také znám pro své kontroverzní politické názory. V průběhu druhé světové války vystupoval v italském Radiu Roma, kde kritizoval Spojence, zejména pak USA. Návist k americkému kapitalismu jej dovedla až k iracionální kritice demokracie, ovšem také k antisemitismu a podpoře fašismu. Pro své antisemitské názory (jednostranné výpady proti židovským zbrojařům) a počáteční promussoliniovské nadšení byl Pound ve Spojených státech v roce 1943 in absentia

obžalován z velezrady. Po vítězství Spojenců byl v květnu 1945 americkou vojenskou policií odvezen do trestního tábora poblíž Pisy a umístěn do klece na otevřeném prostranství, kde byl dnem i nocí přísně střežen a kde spal na cementové podlaze v záři silných reflektorů, zamířených na něho celé noci. Přes den se krčil v koutě klece a četl ze svazku Konfucia. Za tři týdny se Pound zhroutil: trpěl klaustrofobií, částečnou amnézií, záchvaty hysterie a děsu. Po sedmi týdnech mu bylo vězení zmírněno: přestěhovali jej do malého stanu a mohl se stýkat i s některými spoluvězni. Zde napsal *Pisan Cantos* (1948), které posléze dostaly množství literárních cen (v roce 1949 mu za ně byla udělena Bollingenova cena, nejvyšší americká pocta za poezii) a překládal Konfucia. „*Čtyřicet let,*“ poznamenal si tehdy, „*se snažím napsat epickou báseň, která by začínala ‚v temném lese‘, procházela očistcem lidského omylu a končila v jasu ‚mezi mistry těch, kteří vědí‘.*“ Chtěl napsat svůj Ráj, „*Elysium, i kdyby to mělo být v sálech pekelných*“.

V listopadu 1945 byl převezen do Spojených států – do Washingtonu k soudnímu řízení. Někteří, jako Robert Graves, pro něho žádali trest smrti. Jiní, mimo jiné také italští básníci různých názorů, podepisovali petice za jeho propuštění. Otázka stupně jeho viny či nevinu nikdy nebyla jednoznačně vysvětlena, neboť americký stát žalobu nepodal, k soudnímu řízení nedošlo a ani předběžný obžalovací spis, existoval-li nějaký, nebyl nikdy publikován. Tisk a veřejné mínění mu kladli za vinu, že ve fašistickém rozhlase kritizoval Rooseveltovu politiku v době, kdy Amerika byla s Itálií ve válce, přičemž se jako americký občan dopustil velezrady. Byl obviněn z duchovní arogance, jemuž byl lhostejný osud statisíců umírajících v koncentračních táborech a také z toho, že inklinoval k Mussoliniho fašismu. Ani Hemingwayovi nebránilo dlouholeté přátelství o Poundovi říci: „*Ezra, milovaný básník a pitomý zrádce... Politicky jsem proti všemu, co Ezra Pound vyznává, ale podepsal jsem to* (tj. žádost o Poundovo propuštění). *Pound je blázen. Všichni básníci jsou trochu blázniví... Kdyby si s podobnými projevy začal znova, nasekám mu na zadek. Ale je to básník, je trochu bláznivý a měli by ho propustit.*“ Zároveň s obviněními politického charakteru se v roce 1945 američtí novináři snažili zbagatelizovat i jeho dílo a prohlásit Poundovu poezii za výtvar šílence. Právě tento rozpor nakonec znemožnil, aby byl Pound postaven před soud. V únoru byl převezen do uzavřeného ústavu pro choromyslné delikventy, do nemocnice Svaté Alžběty ve Washingtonu. Za duševně chorého prohlášen nebyl, jako důvod k internování byla udána předčasná senilita.

V době internace Pound napsal a později vydal další dva ucelené oddíly *Cantos* – v roce 1959 *Section: Rock-Drill (85-95 de los cantares)* a v roce 1960 *The Thrones (96-109 de los cantares)*. Jeho básně tohoto období byly stále složitější a nebylo jednoduché sledovat Poundovy myšlenkové pochody. Nakonec i samotný Pound přiznal selhání svého záměru, přesto se snažil *Cantos* dokončit. Svě *Cantos* uveřejňoval postupně, vždy po několika letech přiřadil k již známým zpěvům další oddíl. V některých, hlavně pozdních, *Cantos* používá Pound k základnímu anglickému textu několik dalších jazyků, a to nejen v citátech, ale i v delších pasážích: řečtinu, latinu, italštinu, starou francouzštinu, ale

i čínské znaky. Historické postavy se tu prolínají s literárními hrdiny (např. Odysseem) a s postavami z mytologie. Realita je transformována v báji a opačně, fakta z historie Afriky komentují zcela jiné civilizační údobí na druhém konci světa. Dějiny nejsou pojímány chronologicky a geografie nemá význam. Od autentických citací kupních smluv ze středověké Itálie přichází čtenář do čínského dynastického chrámu; z ostrova Kirké ke kritice Winstona Churchilla; od kouřících ruin Tróje k mrtvolám Mussoliniho a Pettacciové, pověšeným za paty v Miláně.

Po propuštění z nemocnice 9. července 1958 se Pound vrátil do Itálie, kde žil u své dcery Mary de Rachewiltz. Setkával se s přáteli, poskytoval rozhovory, pracoval na básních i esejích a na překladech. Poslední léta svého života však prožil v hlubokém mlčení a s pocitem, že ve světě, který se tolik změnil, již nelze napsat žádný Dantův Ráj: „*Chtěl jsem napsat Ráj / Nehýbej se / Nech vítr promlouvat / To je ráj. / Ať bohové odpustí mi, / co jsem učinil, / Ať všichni, jež milují, odpustí mi, / co jsem učinil.*“ Ezra Pound zemřel 1. listopadu 1972 v Itálii a přes všechny své omyly a výstřednosti zůstává jedním z velikánů moderní poezie a také velmi významným kritikem: „*Až milióny tun tiskařské černi – věnované velikánům, jejich knihám, jejich činům a letoviskům – zaniknou jako všechna veteš, zůstane jen hrstka jmen a jedním z nich nepochybně bude Ezra Pound.*“ (Archibald MacLeish)

V českých překladech se Ezra Pound objevoval už od roku 1929, ale celá desetiletí jen v antologiích a časopiseckých ukázkách. Zabývali se jím např. Arnošt Vaněček, Jan Zábrana, Kamil Bednář, Ivan Slavík, Aloysius Skoumal, Petr Mikeš, ale i O. F. Babler. České knižní výběry z Poundova díla byly uspořádány až v 90. letech: výbor z díla *Chtěl jsem napsat ráj* (1993, výbor z básnického Poundova díla uspořádal Petr Mikeš), *Ezra Pound, mistr těch, kteří vědí* (1995, výbor z esejů Poundových a o Poundovi uspořádal Petr Mikeš), souvislý český překlad *Cantos* vyšel poprvé až v roce 2002.